

Skötselplan för naturreservatet Dalbotorpsravinerne i Nora kommun

Bäckfåra med omgivande naturskog i Dalbotorpsravinerne. Foto: Jessica Wiener Bösel.

Skötselplanen utgör bilaga 1 till reservatbeslutet.

Skötselplanen är upprättad av Emil Pagstedt Andersson och Jessica Wiener Bösel.

Allmän del

Geografiskt läge

Naturreseptatet Dalbotorpravinerna ligger i Nora kommun, cirka 5 kilometer sydost om Nora. Reservatsområdet innefattar huvuddelen av fastigheterna Södra Fingerboda 2:7, 2:11, 2:13, 2:19 (2), 7:1 och Norra Fingerboda 2:2, 2:5 (1) och 2:6.

Geologiska förhållanden

De norra och centrala delarna domineras av finkorniga jordarter på planmark. Här och var har dock bäckar skurit ner sig i jorden och skapat djupa raviner som bryter av den i övrigt flacka marken. I norra delarna finns också ett fåtal mindre bergknallar som höjer sig över den omgivande marken.

De dominerande jordarterna är postglacial sand och finsand. Kring områdets bergbundna partier övergår jordarten ofta i sandig morän som här och var är blockrik. Inslag av torvjordar ovan sandlagret förkommer fläckvis. Berggrunden utgörs av granit inom hela området

Naturförhållanden

Terrängen i området är varierande. Områdets södra delar består till stor del av berg och utgör därför reservatets mest kuperade delar. På flera håll, men särskilt i reservatets centrala del skär en djupare bäckravin genom landskapet och skänker området en väl beskuggad och fuktig miljö.

Hällmarkstallskog

Sydvästra och sydöstra delarna av Dalbotorpsravinerna består av berg beklädda med gammal skog som av Skogsstyrelsen klassats som nyckelbiotoper. På krönen dominerar tallskog som sedan övergår i mer grandominerad skog längre ner på bergssidorna. Överallt med ett påtagligt inslag av lövträd i form av i huvudsak björk, asp och rönn. Även på bergen finns partier där förhållandevis stora mängder gran dött på grund av torka följt av svamp- och insektsangrepp det senaste decenniet. Särskilt på högre partier där jordtäcket är tunt samt på de mest solbelysta bergssidorna i söder- och västerläge. I områden där granar dött missgynnas arter knutna till levande gran och skugga. I stället gynnas där arter knutna till död ved av gran, solinstrålning och värme samt till tall och lövträd eftersom andelen av dessa trädslag stärks påtagligt.

En av de östra höjderna med hållmarkstallskog. Foto: Jessica Wiener Bösel

Sandbarrskog

Norra och mellersta delarna av Dalbotorpsravinerna domineras av äldre granskog med inslag av tall, björk, asp, al och enstaka andra lövträd. Eftersom sandmarken som skogen växer på är genomsläpplig blir granar lätt torkstressade här under varma och torra somrar. De senaste 15 åren har därför många granar dött eller försvagats av torka vilket gynnat åttatandad granbarkborre som gärna angriper sådana träd. Stora mängder död ved har därför tillkommit i Dalbotorpsravinerna till förmån för insekter, insektsätande fåglar och vedlevande kryptogamer. Där luckor i skogen uppkommit efter att grupper av gran dött får solkrävande träd såsom gamla tallar, aspar och björkar som riskerat att dö på grund av utskuggning nu nya möjligheter att växa till och uppnå höga åldrar. I många luckor sker också en kraftig förnygring av nya träd. Sammantaget gör denna succession att skogen uppnått en naturskogslig fas med stora mängder död ved och en variation av träd med avseende på ålder, grovlek och trädart.

I reservatets västra delar finns en större andel yngre skog av olika karaktär. Två bestånd som har avverkats vid olika tillfällen de senaste 10 - 20 åren består av

uppväxande ungskog samt kvarlämnade överståndare av i huvudsak tall och lövträd. Uppväxande ungskog utgörs av gran, tall, björk, rönn och asp mm. Delar av denna ungskog, i synnerhet i reservatets nordvästligaste delar är starkt lövträdsdominerad. Ett mindre bestånd i områdets västra delar består av ett förhållandevis likåldrigt bestånd av tall och gran i 30 - 40 års ålder.

Majoriteten av skog är dock gammal och den goda förekomsten av kontinuitetskrävande arter skvallrar om att stora delar av området haft trädkontinuitet under lång tid.

Sumpskog

Beståndet av ungskog består delvis av sumpskog, särskilt i dess östra delar där det bland annat växer skvattram, tuvull och odon. Marken har dock blivit utdikad med kortare dikesfåror här och var i området.

Sammanfattning

Området hyser en variation av naturtyper. I ena ändan av spektret, på områdes bergstoppar, finns mager, varm, långsamtväxande och ljusöppen skog med tall som stark dominerande trädart. Här är förekomsten av död ved sparsam.

Den andra ytterligheten, som utgör reservatet mest skyddsvärda delar, finns på sedimentmarker och består av bäckdalar som bildar ett system av djupt nedskurna raviner. Miljön här är skuggig, sval och fuktig. Marken hyser en rik örtflora och dominerande trädslag är gran med inslag av tall, klibbal och andra lövträd. Markboniteten och omsättningen på träd är hög varför dessa delar hyser stora mängder död ved.

Variationen av miljöer där flera faktorer såsom bland annat trädslagsblandning, död ved, värme-, ljus- och fuktförhållanden samt bördighet skiljer sig åt, tillsammans med den trädkontinuitet som finns på platsen gör att området har stora förutsättningar att hysa en mångfald av arter med olika krav på sin livsmiljö.

Historisk markanvändning

Historiska kartor från Häradskartans tid (1860-tal) tills nu visar att det som idag är barrskog också tidigare varit det och att stora delar av området har varit kontinuerligt beskogat under lång tid.

Det är förhållandevis få kända kulturlämningar i Dalbotorpsraviner. Platsens enda registrerade fynd enligt Riksantikvarieämbetet är en torplämning i områdets norra delar kallad Gummastäppa (L195:2216). Uppgifterna om denna lämning är knapphändiga och torpet går heller ej att finna kartor från tidigt 1800-tal fram tills idag varför man kan anta att torpet var bebott tidigare än så. Utöver det så finns spår av äldre mänsklig aktivitet i form av några kolbottnar som vittnar om äldre dagars träkolsframställning samt ett par stigar i området kan ses på 1800-talskartorna och som har ungefär samma sträckning idag. I områdets södra delar kan man i Häradskartan (1890-tal) se att en stig leder fram till ett område med öppen

mark. Kanske användes denna yta till slåtter eller bete. Inga byggnader ses på kartan från denna tid. På kartan från 1950-talet har platsen fått namnet Odlingen och ett hus och en lada har byggts strax utanför det som idag utgör reservatsområdet. Sannolikt byggdes också den jordkällare som ligger i nära anslutning till ladan och som nu ligger inom naturreservatet.

Prioriterade bevarandevärden

Området utgörs i huvudsak av den prioriterade skogstypen sandbarrskog samt mindre delar nyckelbiotopklassade berg. Merparten av området är av värdekärna-kvalitet.

Skogstypen sandbarrskog är underrepresenterad i formellt skyddade områden, varför den är högt prioriterad för formellt skydd både nationellt och regionalt.

Dalbotorsravinerna har höga interna naturvärden kopplat bland annat till ravinmiljöerna, skoglig kontinuitet med långvarig förekomst av gran, tall och lövträd samt död ved.

Bombmurkla växer i naturreservatet Dalbotorsravinerna. Foto: Emil Pagstedt Andersson.

Det finns mer än 20 rödlistade arter noterade i reservatet. Ett par exempel på skyddsvärda arter i bäcken och ravinmiljöerna är bombmurkla VU (*Sarcosoma globosum*), vedtrappmossa NT (*Crossocalyx hellerianus*). Ett flertal rödlistade svampar och lavar som är beroende av långvarig och rik förekomst av död och som finns noterade i området är brunpudrad nållav NT (*Chaenotheca gracillima*), liten blekspik VU (*Sclerophora peronella*), ullticka NT (*Phellinidium ferrugineofuscum*), gränsticka NT (*Phellopilus nigrolimitatus*), talticka NT (*Porodaedalea pini*), gräddporing VU (*Sidera lenis*), rynkskinn VU (*Phlebia centrifuga*), veckticka NT (*Flavidoporia pulvinascens*), vintertagging NT (*Plicatura pendula*), lövgråtagging NT (*Protodontia subgelatinosa*), kryddtofsskivling VU (*Pholiota squarrosoides*), motaggschamp NT (*Sarcodon squamosus*).

Bland andra arter som är knutna till skoglig trädkontinuitet kan knärot VU (*Goodyera repens*) nämnas men även flera hotade fågelarter som tretåig hackspett NT (*Picoides tridactylus*), spillkråka NT (*Dryocopus martius*), mindre hackspett NT (*Dryobates minor*) och entita NT (*Poecile palustris*).

Naturreseptatet Dalbotorpsravinerna har hög ekologisk funktionalitet på grund av sitt läge i landskapet. Söderut angränsar naturreseptatet Södra Fingerboda med likartade naturtyper som i Dalbotorpravinerna vilket gör att dessa områden förstärker varandra. Utöver det finns områden med höga naturvärden både norr och söder om dessa reservat vilket ytterligare bidrar god långsiktig ekologisk funktionalitet.

Bäckarna som rinner genom Dalbotorpsravinerna avvattnas i den närliggande Järleån som är ett nationellt särskilt värdefullt vatten. Skyddet av Dalbotorpsravinerna leder till att ett par kilometer av ett av Järleåns biflöden skyddas och därmed stärker delar av dess ekosystem.

Friluftslivet i området är inte obetydligt. Snöfria delar av året besöks området så gott som dagligen av människor som promenerar, rastar hunden, rider eller plockar bär och svamp. Mest använd är den stigslinga som är belägen i områdets norra del.

Källor

1. Artportalen, www.artportalen.se, Artdatabanken och Naturvårdsverket.
2. Ekonomiska kartan 1950-tal
3. Häradskartan 1860-tal
4. Historiska ortofoton från 1960 och 1975
5. Fornsök, Riksantikvarieämbetet
6. SGU – berggrundskarta
7. SGU – jordartskarta

Plandel

Reservatet har indelats i tre skötselområden:

- A. Barrblandskog med fri utveckling
- B. Yngre skog med tillåtande skötsel
- C. Friluftsliv

Skötselområde A, barrblandskog med fri utveckling (85 hektar)

Skogen utgörs i huvudsak av gammal naturskogsartad barrblandskog. Ett par mindre partier består av yngre skog. Dels ett område med likåldrig tall- och gran-skog i 30 – 40-års ålder, dels ett cirka 15 – 20 årigt bestånd bestående av gran, tall och lövträd med överståndare av i huvudsak tall, björk och asp. Naturvärdena i denna del är i huvudsak kopplat till strukturerna som återfinns i naturskog.

Bevarandemål

Skogen har en varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd, lövträd, döda träd samt lågor. Skogsmarken har en naturlig hydrologi utan avvattande eller uttorkande diken. Omvälvande störningar i form av till exempel insektsangrepp eller brand, kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Detta är en del av skogens utveckling. Typiska arter av fåglar, kryptogamer och kärlväxter förekommer, till exempel spillkråka, knärot, ullticka och bombmurkla.

Arealen barrblandskog är minst 85 hektar.

Skötselåtgärder

- Fri utveckling med intern dynamik.
- Vid behov friställa enstaka naturvärdesträd genom avverkning eller ringbarkning.

Skötselområde B, yngre skog (8 hektar)

Skogen utgörs i huvudsak av ett lövrikt ungskogsbestånd med överståndare av tall och lövträd som uppkommit efter en föryngringsavverkning 2011. Östligaste delarna av denna yta domineras av uppkommande tall och björk på sumpmark och andra arter som är vanligt förekommande under blötare förhållanden, och ett varierande inslag av gran. De västra delarna är starkt lövträdsdominerade och förutom björk och rönn finns här också asp, hägg, klibbal och sälg. Gemensamt för hela ytan är att den är belägen på sandjordar och att det finns såväl planterade som självföryngrade träd. Beståndet har en sådan karaktär att det med röjning nu är möjligt att prägla bestånden efter vilka naturvärden man vill prioritera på platsen.

Bevarandemål

Skogen ska vara av sådan karaktär som beskrivs under *Bevarandemål* för *Skötselområde A ovan*. Skogen ska alltså bestå av naturskogsartad barrblandskog. Vägen till detta tillstånd får gärna gå via en period av kraftigt lövinslag.

Skötselåtgärder

- Återställande åtgärder i form av framröjande av lövträd i lövrika bestånd eller tall i delområden där man önskar sandtallskog/tallsumpskog. Planterade träd prioriteras för bortröjning för att erhålla större genetisk variation. Därefter gynnas lövträd och tall på bekostnad av gran. Udda lövträd som till exempel rönn, sälg, hägg med mera samt kvarlämnade överståndare gynnas särskilt. Närmast ravinområdet sparas gärna mer naturligt föryngrad gran tillsammans med andra trädarter för att få bra beskuggning av ravinen samt granföryngring för bevarande av bombmurförekomsterna inom ravinområdet.
- När återställande åtgärder är gjorda eller beståndet blivit för gammalt för röjningsåtgärder övergår beståndet till skötselområde A.

Skötselområde C, friluftsliv

Reservatet är beläget cirka 5 km sydost om Nora i närheten av Riksväg 50 (samt Riksväg 68). Reservatet är därmed lätt att ta sig till och det ligger inom 15 minuters bilfärd från såväl Nora som Lindesberg. Boende med gångavstånd till reservatet nyttjar också gärna området som strövområde.

Områdets anläggningar för friluftslivet består i huvudsak av den parkering som finns norr om reservatet, i anslutning till väg 759. Här finns en informationstavla och en markerad stigslinga runt delar av reservatet. Utöver det finns en del ommarkerade stigar som främst används av närboende. Den markerade stigslingan är tämligen välbesökt och omtyckt. Troligen på grund av platsens naturskönhet som områdets nedskurna bäckraviner erbjuder.

På grund av att stora mängder träd dött i reservatet det senaste årtiondet ramlar träd ofta över stigarna i naturreservatet. Det betyder att man inom de närmsta åren oftare kan förvänta sig att då och då behöva ta sig över eller runt ett nedfallet träd innan stigen rensats upp, något som Länsstyrelsen har som ambition att göra vid ett antal tillfällen årligen.

Målklassning

Reservatet har målklass B2 enligt Naturvårdsverkets *Vägledning för målklassning av naturreservat och nationalparker i olika målklasser och fokus*. Målklass B innebär att huvudfokus ligger på framkomlighet genom markerade leder och att ta bort hinder. Information ska finnas på Länsstyrelsens hemsida och en relativt enkel naturvägledning finns på en strategisk plats i området. Fokus på byggda anläggningar samt tillsyn prioriteras vid behov.

Det är ett tätortsnära område som är lätt att nå med såväl buss, bil och cykel. En befintlig parkering som nyttjas för reservatet finns. Området innehåller flera stigar som tillsammans med det tidigare reservatet kan bindas ihop till en rundslänga. Dessa används främst av lokalbor som promenerar i skogen.

De stigar som finns ska markeras och underhållas men behovet av att anlägga fler leder eller anläggningar bedöms som litet i jämförelse med andra reservat i länet. Dessutom finns flera känsliga arter i området som kan komma att påverkas negativt av att locka ut fler besökare. Målet för friluftslivet i Dalbotorpsravinerna är att behålla vildmarksprägnen och stärka upplevelse kvaliteten av den orörda natur som erbjuds, särskilt i de lite mer svåråtkomliga miljöerna. Av dessa anledningar är det därför olämpligt att tillgängliggöra området med fler anläggningar.

Bevarandemål

Naturreseptatet ska ge allmänheten goda möjligheter att uppleva naturreseptatets naturvärden. Besökare ska kunna orientera sig och hämta kunskap om reservatet genom aktuella informationstaylor.

Skötselåtgärder

- Informationstaylor med karta ska sättas upp enligt skötselplanekartan.
- Tillsyn och underhåll av informationstaylor.
- Vid behov underhåll av vägar/stigar enligt skötselplanekartan.

Övrigt

Förvaltning

Reservatsförvaltare är Länsstyrelsen i Örebro län.

Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

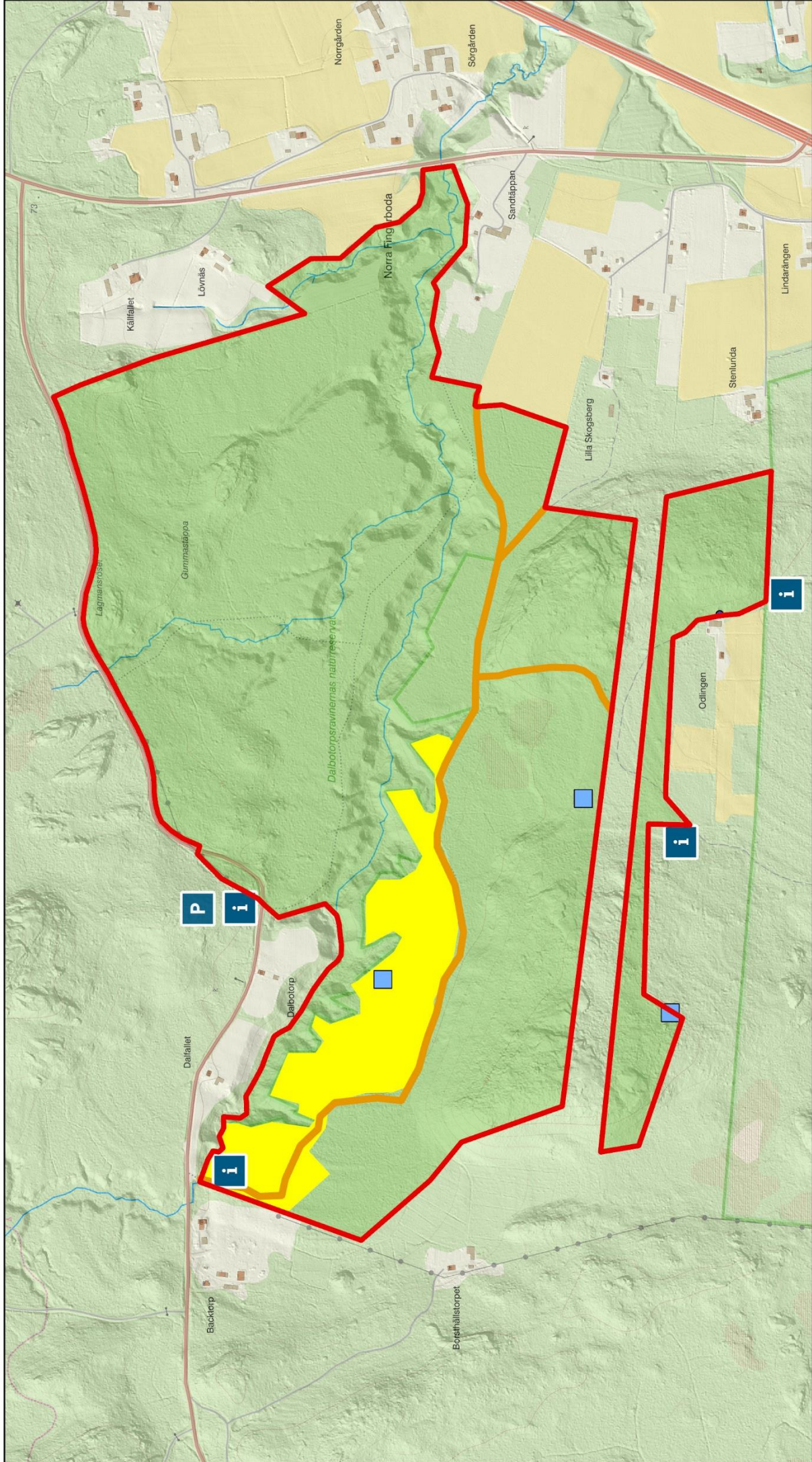
Uppföljningen av bevarandemål och syfte sker inom ramarna för Länsstyrelsens arbete med uppföljning av skyddad natur. Länsstyrelsen har för avsikt att framöver ta fram dokumentet *Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län*.

Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker. Om mera kostnadskrävande restaureringsåtgärder genomförs i reservatet (över 200 000 SEK) ska dessa följas upp inom länens obligatoriska uppföljning. Ytorna där åtgärderna genomförts ska följas upp separat så att åtgärdens effekter kan mätas.

Uppföljning av friluftsliv

Uppföljningen av friluftsliv kommer att ske enligt *Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län*.

 Naturreservat enligt detta beslut

 Informationsskylt

 Parkering

 Stig/väg

 Jaktorn

Skötselplanekarta för
naturreservatet

Dalbotorpsravinerna

Nora kommun

Beslutsdatum 2025-11-12

Dnr: 511-7687-2024

Skötselområden

 A: Barrblandskog - fri utveckling

 B: Yngre skog - återställande åtgärder

